

Л. Л. КАЛІНІЧЕНКО**КОМПЛАЄНС В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ**

У статті обґрунтовано необхідність впровадження комплексу комплаєнс в підприємницьку діяльність. Представлена авторська позиція щодо поняття комплаєнс по відношенню до підприємницької діяльності. Запропоновано комплаєнс в підприємницькій діяльності розглядати як комплекс заходів щодо захисту бізнесу від зловживань та неефективного управління з боку менеджменту, а також здатність бездоганно й усвідомлено діяти відповідно законодавства та внутрішніх норм і цінностей встановлених компанією для співробітників всіх рівнів з метою захисту економічної безпеки компанії і підтримання ділової репутації. З метою виявлення і запобігання потенційних комплаєнс-ризиків, а також усунення умов та причин їх виникнення рекомендовано впроваджувати у підприємницьку діяльність триаду взаємопов'язаних компонентів: ідентифікацію, профілактику і моніторинг комплаєнс-ризиків. Пропонується алгоритм дій при впровадженні відповідних компонентів комплаєнсу. Для оцінки рівня комплаєнс-ризиків запропоновано використовувати зміни як фінансових показників діяльності компанії так і параметрів, що впливають на репутацію компанії. За кожним набором показників, які використовуються для оцінки рівня комплаєнс-ризиків, визначається система граничних значень перевищення яких є сигналом для уповноважених служб компанії і які, в свою чергу, мають терміново впливати на забезпечення виконання заходів щодо виправлення недоліків, пов'язаних з комплаєнс-ризиком. і вносити необхідні зміни до внутрішніх документів з внутрішнього контролю та бізнес процесів з метою запобігання повторного появу таких недоліків. Встановлено, що недотримання комплаєнс правил підриває довіру до бізнесу і ринків, сприяє здійсненню інших злочинів, таких як корупція та відмивання грошових коштів. Впровадження правил комплаєнс в підприємницьку діяльність сприятиме нетерпимості до корупційної поведінки, морально-етичному оздоровленню бізнесу, підвищенню його прозорості, економічній активності, створенню позитивного іміджу країни. А в країнах з належною культурою конкуренції відзначаються більш високі темпи зростання економіки і приплив інвестицій.

Ключові слова: підприємницька діяльність; комплаєнс; комплаєнс-ризик; комплаєнс програма; ідентифікація комплаєнс-ризиків; профілактика комплаєнс-ризиків; моніторинг комплаєнс-ризиків.

Л. Л. КАЛІНІЧЕНКО**КОМПЛАЄНС В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ПОЗИТИВНОГО ИМИДЖА И ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ**

В статье обоснована необходимость реализации комплекса комплаєнс в предпринимательскую деятельность. Предложена авторская позиция относительно понятия комплаєнс по отношению к предпринимательской деятельности. Комплаєнс в предпринимательской деятельности предлагается рассматривать как комплекс мероприятий по защите бизнеса от злоупотреблений и неэффективного управления со стороны менеджмента, а также способность безупречно и осознанно действовать в соответствии с законодательством и внутренних норм и ценностей установленных компанией для сотрудников всех уровней с целью защиты экономической безопасности компании и поддержания деловой репутации. С целью выявления и предотвращения потенциальных комплаєнс-рисков, а также устранения условий и причин их возникновения рекомендуется внедрять в предпринимательскую деятельность триаду взаимосвязанных компонентов: идентификацию, профилактику и мониторинг комплаєнс-риска. Предложен алгоритм действий при внедрении соответствующих компонентов комплаєнс. Для оценки уровня комплаєнс-риска предложено использовать изменения как финансовых показателей деятельности компании так и параметров, влияющих на репутацию компании. По каждому набору показателей, используемых для оценки уровня комплаєнс-риска, определяется система предельных значений превышения которых является сигналом для уполномоченных служб компании и которые, в свою очередь, должны срочно реагировать на обеспечение выполнения мероприятий по исправлению недостатков, связанных с комплаєнс-риском. Уполномоченные службы должны вносить необходимые изменения во внутренние документы по внутреннему контролю и бизнес процессам с целью предотвращения повторного появления таких недостатков. Установлено, что несоблюдение комплаєнс правил подрывает доверие к бизнесу, способствует осуществлению других преступлений, таких как коррупция и отмывание денежных средств. Внедрение правил комплаєнс в предпринимательскую деятельность способствует нетерпимости к коррупционному поведению, морально-этическому оздоровлению бизнеса, повышению его прозрачности, экономической активности, созданию положительного имиджа страны. А в странах с должной культурой конкуренции отмечаются более высокие темпы роста экономики и приток инвестиций.

Ключевые слова: предпринимательская деятельность, комплаєнс, комплаєнс-риск, комплаєнс программа, идентификация комплаєнс-риска, профилактика комплаєнс-риска, мониторинг комплаєнс-риска.

L. L. KALINICHENKO**COMPLIANCE IN INDUSTRIAL ENTERPRISE ACTIVITY AS A FACTOR OF IMPROVING POSITIVE IMAGE AND ECONOMIC SAFETY OF THE COUNTRY**

The article proves the necessity to implement the complex of business activity compliance. It proposes the author's view as to the definition of business activity compliance. Business activity compliance is proposed to be deemed as a set of measures to protect business against abuses and inefficient management, as well as the abilities to act perfectly and knowingly in accordance with the law and internal norms and values of companies appointed for employees of all levels in order to protect company's economic safety and business reputation support. In order to define and prevent any potential compliance risks, and to eliminate any conditions and causes of their occurrence, it is recommended to implement the triad of interconnected components into business activity: compliance risk identification, prevention and monitoring. The algorithm of actions has been proposed in the implementation of the relevant compliance components. To evaluate the compliance risk level, it has been proposed to use changes of financial indicators of company's activity and parameters affecting the company's reputation. In respect of each set of parameters to be used for evaluation of the compliance risk level, it is required to define the system of maximum ratings excess of which is the sign for authorized company's services and which shall urgently respond to support of a complete set of measures to correct defects related to compliance risk. The authorized services shall make relevant changes to internal documents on internal control and business processes in order to prevent repeat occurrence of such defects. It has been found that non-compliance of rules brings discredit to business, ensures the commitment of other crimes such as corruption and laundering. The implementation of compliance rules into business activity ensures antipathy towards corruption, moral and ethical business renovation, increases transparency, economic activity, forms positive image of the country. In countries with adequate culture of competition there is high growth of economy and investment flows.

Keywords: business activity, compliance risk, compliance program, compliance risk identification, compliance risk prevention, compliance risk monitoring.

© Л. Л. Калініченко, 2019

Вступ. Будь-яка підприємницька діяльність повинна відповідати вимогам:

- чинного законодавства;
- внутрішніх стандартів;
- положень бізнес-етики.

Порушення будь-яких з цих вимог можуть спричинити значні фінансові та репутаційні втрати: штрафи, призупинення діяльності, судові розгляди. Один із способів знизити ризик таких негативних наслідків - впровадити на підприємстві функцію комплаєнс (походить від англ. дієслова to comply – відповідати) спрямовану на превентивне попередження порушень законодавства та внутрішніх регламентів, включаючи комплексне управління ризиками на всіх рівнях управління.

Поняття комплаєнс є досить новим для українського реального сектора економіки, частіше можна зіткнутися з цим терміном в фінансово-банківському секторі бізнесу, а також в медицині.

У медичній термінології під комплаєнсом мають на увазі комплекс заходів, спрямованих на бездоганне і усвідомлене виконання хворим лікарських рекомендацій з метою максимально швидкого і повного одужання. Якщо ж розглядати компанію як живий організм, то за аналогією, комплаєнс в організації передбачає здатність діяти у відповідності з інструкціями, правилами й спеціальними вимогами з метою мінімізації фінансових, регулятивних та репутаційних ризиків, що виникають внаслідок порушення професійних і етичних стандартів.

Аналіз основних досягнень і літератури. Дослідженню проблеми формування та практичного застосування системи комплаєнс у фінансово-кредитних установах приділяють увагу Джулій Л. В. [7], Донцова Л. В. [8], Жарій Я. В. [9], Кочума І. Ю. [16], Куфасєва В. В. [9], Макарович В. К. [17], Сарахман О. М. [27], Шулековский В. В. [32].

Визначенням правової бази регулювання комплаєнс-контролю в Україні присвячені наукові праці Волошенко А. В. [4], Новікова О. В. [20], Суюсанової О. Л. [28]. Як інструмент забезпечення економічної безпеки корпорацій комплаєнс досліджується в працях Атабаєва М. А. [1], Ермакова Н. А. [19], Москаленко Н. В. [18], Ткаченко Ю. А. [29], Трунцевського Ю. В. [30]. Питанням функціонування комплаєнс програми промислових корпорацій акцентована увага науковців Герасименко А. Ю. [6], Іколавої А. А. [11], Кобелевої Т. А. [14], Перерви П. Г. [23, 34], Притуляк Н. М. [25], Ястремська Т. К. [33]. Отже, науковці достатню увагу присвячують впровадженню системи комплаєнс в фінансово-кредитній сфері і промислових корпораціях, але, на жаль, дуже мало уваги українські вчені приділяють впровадженню комплаєнс програми в підприємницькій діяльності, адже впровадження правил комплаєнс в підприємницьку діяльність, малий і середній бізнес сприятиме нетерпимості до корупційної поведінки, морально-етичному оздоровленню бізнесу, підвищенню його прозорості, економічній активності, створенню позитивного іміджу країни. Тому **метою роботи** є розробка рекомендацій щодо впровадженню комплаєнс правил в підприємницькій діяльності.

Результати дослідження. На сьогоднішній день немає єдиного підходу до трактування економічного змісту поняття комплаєнс. У вітчизняній науковій літературі найбільш повний наукометричний аналіз поняття «комплаєнс» з виділенням важливих його характеристик представляє дослідження вченого П. Перерви [23]. Згідно досліджень вчених [1; 4-6; 13, 22-27] щодо трактування поняття комплаєнс, можна дефініцію поняття комплаєнс представити у вигляді рис. 1.

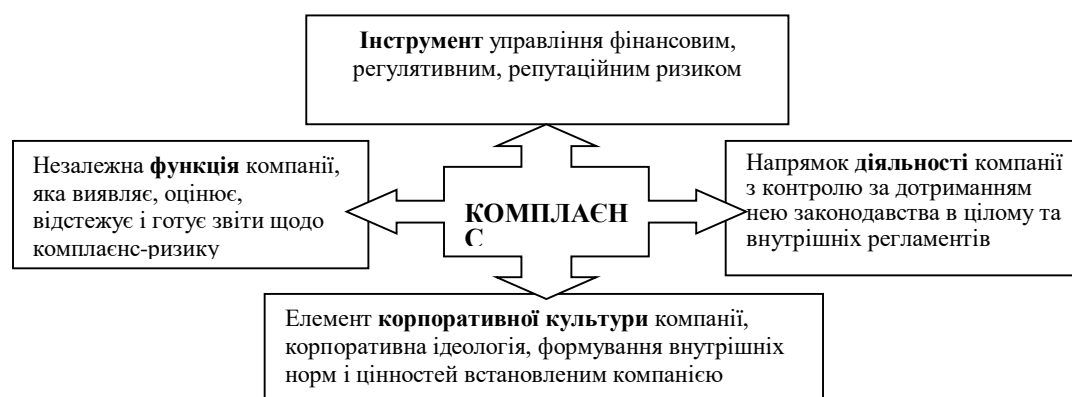

Рис. 1. Дефініції поняття комплаєнс

Авторська позиція щодо поняття комплаєнс по відношенню до підприємницької діяльності має таке визначення: комплаєнс – це комплекс заходів щодо захисту бізнесу від зловживань та неефективного управління організацією з боку її менеджменту, а також здатність бездоганно і усвідомлено діяти відповідно законодавства та внутрішніх норм і цінностей встановлених компанією

для співробітників всіх рівнів з метою захисту економічної безпеки компанії і підтримання ділової репутації.

Таким чином, мета комплаєнс – виявлення і запобігання потенційних комплаєнс-ризиків, а також усунення умов та причин їх виникнення.

Під комплаєнс-ризиком розуміють ризик застосування юридичних санкцій, або санкцій регулюючих

органів, істотного економічного збитку, в результаті недотримання компанією законодавства.

Компленс-ризик може призвести до фінансових втрат, санкцій державних органів, санкцій контрагентів, анулювання або зупинення ліцензій та інших дозволів, наявність яких є умовою для здійснення певного виду діяльності, підриву ділового іміджу компанії в бізнес-колах, виникнення проблем у взаємовідносинах з реальними і потенційними партнерами (аж до втрати важливих контрактів), втрати довіри з боку регулюючих органів, інвесторів, партнерів, акціонерів.

Таким чином, в сучасних умовах в підприємницькій діяльності необхідно впроваджувати комплекс компленс заходів який передбачає триаду взаємопов'язаних компонентів:

✓ «ідентифікація» (виявлення компленс-ризиків виникнення збитків у зв'язку з недотриманням законодавства і внутрішніх нормативних актів.);

✓ «профілактика» (попередження компленс-ризиків);

✓ «моніторинг» (ефективні цілеспрямовані дії в конкретних ситуаціях).

Для ідентифікації компленс-ризиків необхідно виконати наступні дії:

1. Визначити бізнес-процеси, в яких можуть виникати ризики порушень нормативно-правових вимог;

2. Провести аналіз конкретних ситуацій, в яких можливо недотримання законодавства, вимог регуляторів і принципів ділової етики, а також розробити заходи щодо їх запобігання;

3. Виявити шахрайську, злочинну або іншу незаконну поведінку або поведінку, несумісну з внутрішніми стандартами компанії.

4. Здійснити перевірку і моніторинг контрагентів (фінансове взаємовідношення сторін, особливості статусу контрагента, зв'язки контрагента з державними організаціями та чиновниками).

Профілактика компленс-ризиків – не менш значущий напрямок при якому необхідно:

1. Сформувані аналітичну звітність про рівень компленс-ризиків

2. З метою формування антикорупційної свідомості у співробітників компанії та розуміння позиції компанії про неприйняття корупції в будь-яких формах і проявах розробити основні регламентуючі документи в області компленс, включаючи:

- *кодекс ділової поведінки та етики*. Кодекс розробляється з метою виявлення та усунення проблем етичного характеру, перешкоджання здійснення порушень, впровадження механізму повідомлення про порушення і запобігання нечесної чи неетичної поведінки, а також посилення культури доброчесності і відповідальності всіх співробітників компанії.

- *політика щодо конфлікту інтересів* установлює етичні стандарти поведінки співробітників при виникненні конфлікту інтересів, а саме у випадках, коли ситуація, при якій особисті, соціальні, майнові, фінансові чи політичні інтереси або діяльність працівника, його керівників суперечать інтересам компанії або потенційно можуть вступити в протиріччя з ними і, тим самим, надають або можуть вплинути на об'єктивність прийнятих рішень.

- *політика щодо шахрайства* – політика протидії корпоративному шахрайству (розкрадання, здійснюваних як співробітниками компанії, так і її контрагентами) або вибудовування системи протидії корупції.

- *політика повідомлення про порушення* – політика щодо вчинення службових викриттів, регулює порядок і способи повідомлення про порушення співробітниками (з правом на анонімність), а також порядок подальшого розслідування та документування цих порушень.

- *політика прийняття, дарування подарунків та запрошень на заходи* – її функція полягає в тому, щоб позначити межу, після якої подарунок стає підношенням з метою отримання можливості маніпулювання посадовою особою в своїх інтересах і визначає порядок дії співробітників при отриманні від партнерів, постачальників, клієнтів або при даруванні партнерам або клієнтам, а також співробітникам державних органів будь-яких подарунків.

- *політика конфіденційності та захисту особистої інформації* передбачає не тільки формування загальної культури поведінки з даними клієнтів та бізнес партнерів, але і організацію зберігання і дотримання певних стандартів при обробці персональних даних.

3. Створити ефективну систему інформування про потенційні корупційні порушення («Гаряча лінія»; проведення внутрішніх аудиторських перевірок, проведення внутрішніх службових розслідувань).

4. Створити і впровадити необхідні дисциплінарні процедури, які можуть бути застосовані у випадках порушень.

5. Проводите періодичне тестування знань внутрішніх процедур і основних антикорупційних законів співробітниками компанії.

6. Окреслити зони відповідальності осіб уповноважених за програму компленс.

7. Розробити системи показників компленс-контролю і бонусів, корелюючих між собою.

8. Моніторинг змін законодавства та систематичне інформування співробітників зміни про законодавчих та регуляторних вимог.

9. Додатково узгоджувати угоди з підвищенням ризиком.

10. Застосовувати програму перевірки контрагентів (тривалість роботи контрагента на ринку, репутацію компанії (відсутність корупційних претензій, місце реєстрації компанії, склад засновників і т. п.).

11. Включати антикорупційне застереження в усі угоди, які підписує компанія в договори з контрагентами. У договір можуть бути включені санкції за порушення контрагентом зобов'язання по дотриманню антикорупційних стандартів, в тому числі право компанії відмовитися від виконання договору (повністю або частково). Антикорупційне застереження повинно підтверджувати згоду контрагентів з тим, що вони ознайомлені, розуміють зміст антикорупційних законів і зобов'язуються дотримуватися їх положення.

Процес моніторингу включає:

1. Узагальнення факторів ризику за звітний період в розрізі факторів ризику.

2. Встановлення причин виникнення факторів ризику.

3. Визначення ступеня можливого впливу наслідків факторів ризику на рівень комплаєнс-ризиків.

Основним критерієм для визначення ступеня можливого впливу наслідків факторів ризику на рівень комплаєнс-ризиків служить оцінка загрози застосування до компанії штрафних санкцій, або припинення операцій з контрагентами.

У процесі моніторингу здійснюється оцінка схильності компанії комплаєнс-ризиків як міри чутливості.

Ризики оцінюються виходячи з ймовірності настання:

- низький – подія раніше не відбувалося, ймовірність його настання в майбутньому мала;
- середній – подія раніше відбувалося, ймовірність його настання в майбутньому мала;
- високий – подія раніше відбувалося, ймовірність його настання в майбутньому відносно висока.

Оцінка формується на основі професійного судження на підставі:

- кількості зафіксованих факторів ризику;
- ступеня можливого впливу кожного з них на рівень комплаєнс-ризиків.

Для оцінки рівня комплаєнс-ризиків можуть бути використані зміни (зростання / скорочення) наступних параметрів:

- зміни фінансових показників підприємства;
- зміни кількості порушень у процедурах контролю за фінансовими ризиками і при формуванні звітності;
- зміни кількості порушень виробничої діяльності компанії;
- зміни кількості виявлених клієнтів і операцій, схильних до ризику, виявлення невідповідності у внутрішніх процедурах і діях співробітників, яке тягне за собою ризик застосування санкцій і втрати репутації;
- зміни кількості даних про внутрішні і зовнішні правові конфлікти;
- зміни відомостей про виявлені зловживання, порушення захисту інформації, дотриманні трудової дисципліни співробітниками;
- підвищення або зниження професійного рівня співробітників компанії, зафіксованих в ході планових або позапланових перевірок знань законодавства і внутрішніх документів компанії;
- інформація в наданні документів за запитами зовнішніх контролюючих органів;

За кожним набором показників, які використовуються для оцінки рівня комплаєнс-ризиків, визначається система граничних значень (ліміт) [32], перевищення яких означає максимізацію комплаєнс - ризику в компанії.

У разі, якщо чутливість компанії до комплаєнс-ризиків оцінюється як висока, формуються пропозиції щодо зниження її рівня шляхом зміни процедур обмеження або вжиття заходів щодо мінімізації можливих наслідків факторів ризику.

Результати моніторингу та оцінки комплаєнс-ризиків подаються на розгляд уповноважених служб, які в свою чергу мають впливати на забезпечення виконання заходів щодо виправлення недоліків, пов'язаних з комплаєнс-ризиком і вносити необхідні зміни до внутрішніх документів з внутрішнього контролю та бізнес процеси з метою запобігання повторного появу таких недоліків. Адже порушення правил комплаєнс може обернутися для

співробітників дисциплінарними стягненнями, адміністративною, цивільною або кримінально правовою відповідальністю (наприклад за хабарництво, комерційний підкуп), санкціям всередині компанії, звільненням, відстороненням від роботи, втратою для репутації. Наслідком порушення правил комплаєнс для компанії можуть стати адміністративні штрафи, санкції щодо посадових осіб, призупинення діяльності, скасування ліцензії, визнання недійсності економічних операцій, втрата бізнес-репутації, що веде до втрати інвестиційної привабливості. Таким чином, недотримання комплаєнс правил у підприємницькій діяльності підриває довіру до бізнесу і ринків, сприяє здійсненню інших злочинів, таких як корупція та відмивання грошових коштів. Впровадження ж комплаєнс правил в підприємницькій діяльності дозволить:

- збільшити прозорість фінансових і бізнес процесів в організації;
- створити чіткі і зрозумілі «правила гри» для співробітників;
- підвищити привабливість компанії для інвесторів і закордонних партнерів;
- істотно знизити ризики вчинення корупційних правопорушень;
- істотно знизити ризики порушення антимонопольного, податкового, трудового, митного та ін. видів законодавства;
- суттєво зменшити розміри виплачених штрафів та інших санкцій, що застосовуються державними органами за порушення законів;
- спростити бізнес процеси;
- знизити обсяг особистого контролю засновників і топ менеджменту над внутрішніми процесами.

Висновок: У зв'язку з інтеграцією вітчизняного бізнесу в світову економіку безсумнівно необхідність впровадження і дотримання комплаєнс правил незалежно від розміру бізнесу.

Працюючи відповідно комплаєнс правил компанії вибудовують надійний, прозорий, морально-етичний бізнес, знижують свої репутаційні ризики, мінімізують ризики втрати прибутку, а також, безпосередньо впливають на успіх і цілісність самої компанії та добробут її персоналу. Все це, в підсумку, підвищує ефективність бізнесу і впливає на вартість компанії, так як оцінюється цінність компанії не тільки в матеріальних, а й нематеріальних активах.

Впровадження правил комплаєнс в підприємницьку діяльність полегшують роботу компаній з міжнародними контрагентами, оскільки в числі вимог при встановленні партнерських відносин все частіше зустрічається наявність політич і організацій процесу комплаєнс, відповідного провідним світовим практикам. Ведення бізнесу згідно етичним нормам сприяє створенню позитивного іміджу країни. А в країнах з належною культурою конкуренції відзначаються більш високі темпи зростання економіки і приплив інвестицій.

Список літератури

1. Атабаева М. А. Комплаєнс-контроль как инструмент обеспечения экономической безопасности организации / М. А. Атабаева, А. Н. Петров // Учетно-аналитическое обеспечение – информационная основа экономической безопасности хозяйствующих субъектов: межвуз. сборник науч. трудов и результатов совместных науч.-иссл.

- проектів. – В 2-х частинах. – 2017. – М.: Изд-во «Аудитор», 2017. – С. 25-31.
2. Будь в тренде: чому компанії введуть в роботу комплаєнс - [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://kfund-media.com/ru/bud-v-trende-pochemu-kompaniy-vnedryayut-v-rabotu-komplaens/>
 3. Булыга Р. П. Оценка комплаенс-рисков / Р. П. Булыга, Л. М. Куприянова // Экономика. Бизнес. Банки. – М.: Русско-Итальянский Международный Университет (Институт), 2015. – № 3 (12) – С. 16-32.
 4. Волошенко А. В. Комплаєнс-практика як превентивний метод боротьби з корупцією / А. В. Волошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – №7(157). – С. 405.
 5. Все о compliance-управлении рисками в современной компании [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.complianceblog.ru/?tag>
 6. Герасименко А. Ю. Финансовые комплаєнс-стратегии как универсальные модели для стратегического менеджмента в других сферах бизнеса / А. Ю. Герасименко, Г. А. Нерсисян // Міжнародний науковий журнал «Інтернаук». – Київ: ТОВ «Фінансова Рада України», 2017. – Т. 2. – № 15 (37). – С. 16-20.
 7. Джулій Л. В. Оцінка системи комплаєнс як напрямку діяльності служби внутрішнього аудиту банку / Л. В. Джулій, О. Я. Подокопна // Вісник Хмельницького нац. ун-ту. – 2017. – № 3, Том 1. – С. 127-132.
 8. Донцова Л. В. Комплаєнс в системе управления лизинговыми компаниями / Л. В. Донцова // Лизинг. – М.: Издательский дом «Панорама», 2016. – № 3. – С. 5-10.
 9. Жарій Я. В. Комплаєнс-модель процесу забезпечення фінансової безпеки комерційного банку / Я. В. Жарій, В. В. Куфасва // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. – № 2 (6). – С. 312-317.
 10. Закон України Про Санкції (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 40, ст.2018) — Редакція від 17.12.2017, підстава -- [Електронний ресурс] – режим доступу: 2195-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>
 11. Иколаева А. А. Совершенствование деятельности транспортной компании на основе комплаєнс-программы / А. А. Иколаева // Вопросы экономики и права. – М.: Экономические науки, 2015. – № 83. – С. 115-119.
 12. Калініченко Л. Л. Теоретичні аспекти функціонування комплаєнсу у вітчизняних банках : Науковий вісник Херсонського державного університету Випуск 6. Частина 4. 2014. – С. 242 – 245
 13. Кобелева Т. А. Комплаєнс-контроль на промисловому підприємстві [Електронний ресурс] / Т. А. Кобелева // Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах глобалізації = Strategically-innovative development of the subjects of the economic system in the conditions of globalization : зб. тез наук. робіт 3-ї міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 7-9 листопада 2018 р. / Кременчуцький нац. ун-т ім. Михайла Остроградського. – Електрон. текстові дані. – Кременчук, 2018. – С. 60-63. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/118NBXienkhom8Z3uWibe5hOGnxxkw7t/view>, вільний (дата звернення 06.02.2018 р.).
 14. Кобелева Т. А. Организация труда комплаєнс-службы в структуре управления предприятием / Т. А. Кобелева // Организация и нормирование труда: наука, образование, практика : сб. науч. тр. Междунар. науч.-практ. конф., 15-16 ноября 2018 г. – Минск : БНТУ, 2018. – С. 148-156.
 15. Ковальчук А. Ю. Протидія легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом: теоретико-правовий аналіз / А. Ю. Ковальчук // Наукові праці МАУП. – 2016. – Вип. 49(2). – С. 81-86.
 16. Кочума І. Ю. Основні принципи організації ефективної системи комплаєнс-контролю та проблеми їх впровадження у банках України [Електронний ресурс] / І. Ю. Кочума, Я. А. Омельчук // Фінансовий простір. – 2018. – № 1(29). – С. 83-88. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1801/18kijubu.pdf>
 17. Макарович В. К. Процес організації комплаєнс-контролю факторингових компаній / В. К. Макарович // Глобалізаційні процеси в розвитку національних економік: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 31 березня 2016 р. (ЛКА, м. Львів), Ч.2. – Тернопіль : Крок, 2016. – С. 145-148.
 18. Москаленко Н. В. Комплаєнс-аналіз у системі фінансового моніторингу / Н. В. Москаленко // Сучасні проблеми фінансового моніторингу: Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (10 квітня 2015 р.). – Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Експозитив, 2015. – 224 с. – С. 64.
 19. Ермакова Н. А., Ахуньянова Ч. Ф. // Международный бухгалтерский учет – 3 (297) – 2014 – С.2-10 - [Електронний ресурс] – режим доступу: <file:///C:/Users/Documents/komplaens-kontrol-v-sisteme-vnutrennego-kontrolya-korporatsiy.pdf>
 20. Новіков О. В. Комплаєнс підхід до запобігання корупції у приватній сфері / О. В. Новіков, А. Є. Симкіна // Наукові дослідження. – 2017. – Вип. 34 – С. 63.
 21. Омельчук Я. А. Предпосылки для формирования эффективной системы комплаєнс в банковских учреждениях Украины / Я. А. Омельчук, Н. Р. Швець // Науковий огляд. – Київ: ООО «ТК Меганом», 2017. – Т. 11, № 43. – С. 16-33.
 22. Пальцун І. Compliance-політика як складова корпоративної культури підприємства / І. Пальцун // Торгівля і ринок України. – 2013. – С. 126-132. – Режим доступу: <http://journals.urau.ua/index.php/2079-4762/issue/view/635>
 23. Перерва П. Г. Комплаєнс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи / П. Г. Перерва // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер.: Економічні науки. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.
 24. Практическое пособие исс по антимонопольному комплаєнсу Практические меры по соблюдению антимонопольного законодательства для малых и средних предприятий и крупных компаний Copyright © 2013 Международная торговая палата (ICC) - [Електронний ресурс] – режим доступу: http://karelia.fas.gov.ru/sites/karelia.f.isfb.ru/files/analytic/2014/11/25/icc_toolkit
 25. Притуляк Н. М. Формування системи комплаєнсу в ПАТ НАК «НАФТОГАЗ України» в процесі його реорганізації відповідно до третього енергетичного пакету / Н. М. Притуляк, О. С. Ящук // Правові, управлінські та економічні аспекти трансформації сучасного громадянського суспільства: тези допов. Всеукр. наук.-практ. конф., Київ 25 берез. 2016 р. У 2 ч. Ч. 2 / М-во культури України; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ: Видав. Центр КНУКіМ, 2016. – С. 274-278.
 26. Рубцова Н. В. Комплаєнс как модель нормативного регулирования предпринимательской деятельности / Рубцова Н. В. // Отрасли права Аналитический портал - [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://xn---7sbbaj7auwnflhk.xn--p1ai/article/27516>
 27. Сарахман О. М. Функціонування комплаєнс - контролю у вітчизняній банківській справі / О. М. Сарахман, В. Козьол // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2015. – Вип. 2 (112). – С. 87-89.
 28. Суюсанова О. Л. Правова база регулювання комплаєнс-контролю в Україні / О. Л. Суюсанова // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2015. – №1 (52). – С. 64-71.
 29. Ткаченко Ю. А. Комплаєнс-контроль как ключевой фактор в управлении экономическим субъектом / Ю. А. Ткаченко, М. В. Шевченко // Вестник БГТУ им. В. Г. Шухова. – 2016. – № 2. – С. 196-199.
 30. Трунцевский Ю. В. Корпоративный комплаєнс, как альтернатива законов, нормативов и правил / Ю. В. Трунцевский, П. Ю. Раменская // Международное публичное и частное право. – М.: Изд. группа «Юрист», 2013. – № 2. – С. 39-42.
 31. Филиппович А. А. Комплаєнс в предпринимательской деятельности: история становления, общие положения // Вестник университета имени О. Е. Кутафина (МГЮА) – 3/2018 – С. 226 – [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/v/komplaens-v-predprinimatelskoy-deyatelnosti-istoriya-stanovleniya>
 32. Шулековский В. Управление комплаєнс-риском в банке / Валерий Шулековский // Банкаускі веснік, Студзень 2015 – С.53-55 - [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.nbrb.by/bv/articles/10080.pdf>
 33. Ястремская Т. К сожалению, сегодня комплаєнс – не самое распространенное в Украине явление. [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://kfund-media.com/ru/bud-v-trende-pochemu/>
 34. Pererva P.G., Kocziszy Gy., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszy, M. Veres Somosi. – Kharkov ; Miskole : NTU "KhPI", 2019. – 689 p.

References (transliterated)

1. Atabaeva M. A. Compliance control as a tool to ensure the economic security of an organization / M. A. Atabaeva, A. N. Petrov // Accounting and analytical support – an information basis for the economic security of business entities: Interuniversity. collection of scientific. works and results of joint scientific.-research. projects. – In 2 parts. – 2017. – М.: Изд-во "Auditor", 2017. – p. 25-31.
2. Be in trend: why companies are introducing compliance into work - [Electronic resource] – access mode: <https://kfund-media.com/ru/bud-v-trende-pochemu-kompaniy-vnedryayut-v-rabotu-komplaens/>

3. Bulyga R. P. Compliance risk assessment / R. P. Bulyga, L. M. Kupriyanov // Economy. Business. Banks. – M.: Russian-Italian International University (Institute), 2015. – № 3 (12) – P. 16-32.
4. Voloshenko A. V. Compliance practice yak preventive method of combating corruption / A. V. Voloshenko // Actual problems economics. – 2014. – № 7 (157). – p. 405.
5. All about compliance - risk management in a modern company [Electronic resource] – access mode: <http://www.complianceblog.ru/?tag>
6. Gerasimenko A. Yu. Financial compliance strategies as universal models for strategic management in other business areas / A. Yu. Gerasimenko, G. A. Nersesyan // International Science Magazine "International Science". – Kyiv: Finansova Rada of Ukraine TOV, 2017. – T. 2. – № 15 (37). – p. 16-20.
7. July L. V. Otsinka systemy komplaens yak vpryuzhim diyalnosti servisbi vnutrishnogo auditu banku / L. V. July, O. Ya. Podokopna // Visnyk Khmelnytsky nat. un-tu. – 2017. – № 3, Volume 1. – p. 127-132.
8. Dontsova L. V. Compliance in the management system of leasing companies / L. V. Dontsova // Leasing. – M.: Panorama Publishing House, 2016. – № 3. – p. 5-10.
9. Zhariy Ya. V. Compliance model of security process of financial security of a commercial bank / Ya. V. Zhariy, V. V. Kufaeva // Problems and prospects of economics and management. – 2016. – № 2 (6). – P. 312-317.
10. Law of Ukraine on Sanctions (Forward of Verkhovnoi Radi (VVR), 2014, No. 40, Article 2018) – Revision of December 17, 2017, Paragraph – [Electronic resource] – access mode: 2195-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>
11. Ikolaeva A. A. Improving the activities of the transport company based on the compliance program / A. A. Ikolaeva // Issues of Economics and Law. – M.: Economic Sciences, 2015. – № 83. – p. 115-119.
12. Kalinichenko L. L. Theoretical Aspects and Functions of Compliance in International Banks: Science Bulletin of the Kherson State University Vipusk 6. Chastina 4. 2014. – p. 242-245.
13. Kobeleva T. A. Compliance control at an industrial enterprise [Electronic resource] / T. A. Kobeleva // Strategic and innovative development of sub-economic development systems in the minds of the global system = the conditions of globalization: st. thesis of sciences. robot 3-ii mizhnar. science-practical. Internet Conf., 7-9 leaf fall 2018 p. / Kremenchuk nat. unim im. Mikhail Ostrogradsky. – Electron. tekstven Dani. – Kremenchuk, 2018. – p. 60-63. – Access mode: <https://drive.google.com/file/d/118HBXienkhom8Z3uWibe5hOGnxsw7t/view>, vilny (date of beat 06.02.2018 p.).
14. Kobeleva A. A. Organization of labor compliance services in the structure of enterprise management / T. A. Kobeleva // Organization and regulation of labor: science, education, practice: Coll. scientific tr. International scientific-practical Conf., November 15-16, 2018 – Minsk: BNTU, 2018. – P. 148-156.
15. Kovalchuk A. Yu. Protédigia legázatsi š koshtiv, Otrimanih zlyachnimy Shlyakh: teoretiko-pravovy analiz / A. Yu. Kovalchuk // Haykovі прапи MAYTI. – 2016. – Vip. 49 (2). – pp. 81-86.
16. Kochuma I. Yu. Fundamentals of the Organizational Effective System of Compliance Control and Problems with Ukrainian Banks [Electronic resource] / I. Yu. Kochuma, Ya. A. Omelchuk // Financial Prover. – 2018. – № 1 (29). – pp. 83-88. – [Electronic resource] – access mode: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1801/18kijubu.pdf>
17. Makarov V. K. The process of organizing the control factoring companies / V. K. Makarov // Globalization processes in the development of national economies: materials intern. sci. pract. conf. March 31, 2016 (LKA, Lviv city), Part 2. – Ternopil: Step, 2016. – P. 145-148.
18. Moskalenko N. V. Compensation analysis in the system of financial monitoring / Moskalenko N. V. // Modern problems of financial monitoring: A collection of materials of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (April 10, 2015). – Kh. KhNEU them. S. Kuznets, Exclusive, 2015. – 224 pp. – P. 64.
19. NA A. YERMAKOVA, CHF. AKHUNYANOVA // INTERNATIONAL ACCOUNTING ACCOUNT - 3 (297) - 2014 - P. 2-10 - [Electronic resource] - access mode: file:///C:/Users/Documents/Compliance-control-v-system-vnutrennego-kontrolya-korporatsiy.pdf
20. Novikov O.V. Compensation Approach to Preventing Corruption in the Private Sphere / O.V. Novikov, A.E. Simkin // Scientific research. - 2017 - Voip. 34 - P.63.
21. Omelychuk Ya.A. Prerequisites for the formation of an effective system of compliance in banking institutions of Ukraine / Ya.A. Omelchuk, N.R. Shvets // Scientific Review. - Kyiv: OOO TK Meganom, 2017. - T. 11, No. 43. - P. 16-33.
22. Paltun I. Compliance-policy as a component of the corporate culture of the enterprise / I. Paltun // Trade and the market of Ukraine. - 2013. - P. 126-132. - Access mode: <http://journals.urau.ua/index.php/2079-4762/issue/view/635>
23. Break of PG Compensation program of an industrial enterprise: the essence and tasks / P.G. Break // Bulletin of the National tech Un-TU "KHPI": Sb. sciences Ave Ser.: Economic Sciences. - Kharkiv: NTU "KhPI", 2017 - No. 24 (1246). - P. 153-158.
24. ICC Practical Guide to Anti-Monopoly Compliance Practical Anti-Monopoly Law Enforcement Measures for Small and Medium Sized Enterprises and Large Companies Copyright © 2013 International Chamber of Commerce (ICC) - [Electronic resource] - access mode: http://karelia.fas.gov.ru/sites/karelia.fas.gov.ru/files/analytic/2014/11/25/icc_toolkit
25. Pritulyak N.M. Formation of the Compliance System at PAO NAC "NaftoGaz Ukraine" in the course of its reorganization in accordance with the third energy package / N.M. Pritulyak, O.S. Yatsyuk // Legal, managerial and economic aspects of the transformation of modern civil society: abstracts of papers. Allukr sci. pract. Conf., Kiev 25 March. 2016 at 2 pm Part 2 of the Culture of Ukraine; Kiev. nats Unity of Culture and Arts. - Kyiv: Issued. Center KNUCim, 2016. - p.274-278.
26. Rubtsova N.V. Compensation as a model of regulatory regulation of entrepreneurial activity / Rubtsova N.V. / Branches of law Analytical portal - [Electronic resource] - access mode: <http://xn---7sbbaj7auwnffhk.xn--p1ai/article/27516>
27. Sarahman O.M. Functioning of Compliance - Control in the domestic banking business / O.M. Sarakhman, V.Kozii // Socio-economic problems of the modern period of Ukraine. - 2015. - Issue 2 (112). - P. 87-89.
28. Suyusanova O.L. Legal base of the regulation of comleens control in Ukraine / O.L. Suyusanova // Problems of Law and Law Enforcement. - 2015 - # 1 (52). - P.64-71.
29. Tkachenko Yu.A. Compensation control as a key factor in managing an economic entity / Yu.A. Tkachenko, MV Shevchenko // Vestnik BSTU them. V.G. Shukhov. - 2016. - No. 2. - P. 196-199.
30. Truntsevsky Yu.V. Corporate Compliance as an Alternative to Laws, Norms and Rules / Yu.V. Truntsevsky, P.Yu. Ramenskaya // International Public and Private Law. - M.: Izd. Group "Lawyer", 2013. - № 2. - P. 39-42.
31. Filippovich A. A. Compensation in entrepreneurial activity: history of formation, general positions // Journal of the University of Shimena O.E. Kutafina (MSYA) - 3/2018 -C. 226 - [Electronic resource] - access mode: <https://cyberleninka.ru/article/v/komplaens-v-predprinimatelskoy-deyatelnosti-istoriya-stanovleniy>
32. Shulekovskii V.Compliance - risk management in a bank / Valery Shulekovsky - // Bankauski Vesnik, Studzen 2015 - C.53-55 - [Electronic resource] - access mode: <http://www.nrb.by/bv/articles/10080.pdf>
33. Yastremskaya T. Unfortunately, today compliance is not the most common phenomenon in Ukraine. [Electronic resource] - access mode: <https://kfund-media.com/ru/bud-v-trende-pochemu/pochemu/>
34. Pererva P.G., Kocziszky Gy., Somosi Veres M., Kobidieva T.A. Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov; Miskolc: NTU "KhPI", 2019. – 689 p.

Надійшла (received) 22.01.2019

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Калініченко Людмила Леонідівна (Калиниченко Людмила Леонидовна, Kalinichenko Liudmyla Leonidovna) – доктор економічних наук, професор, Харківський національний університет будівництва та архітектури, завідувач кафедри економіки; м.Харків, Україна; ORCID: 0000-0001-9847-8448; e-mail dkll1905@gmail.com